

Az információtörténelem gyönyörűsége

Beszélgetés Toni Wellerrel*

Toni Weller brit kutató, a leicesteri De Montfort Egyetem oktatója, az információtörténelmi gondolkodás legsikeresebb népszerűsítője. A Library & Information History Group elnöke, a Library & Information History folyóirat szerkesztője. Legfontosabb könyvei: Information History: An Introduction (2008) és The Victorians and Information: A Social and Cultural History (2009). 2010-ben kiváló tanulmánykötetet szerkesztett, amelybe a kortárs információtörténelmi gondolkodók legkiválóbbjait nyerte meg egy-egy közlemény erejéig (Information History in the Modern World: Histories of the Information Age (Palgrave Macmillan), 2012-ben pedig egy olyan sokszerzős műhelymunkát vezetett és juttatott könyvig, amely a történelemkutatással kapcsolatos kihívásokat a digitális jelenállapot fényében járta körül (Toni Weller (Ed.): History in the Digital Age (Routledge).

– Toni, hogyan látod az információtörténelmi kutatás jövőbeli erőterét? A különböző témakörök, területek, módszertanok megsokasodását vagy a tárgy szűkítését, sokkal egyértelműbb határvonalak kijelölését hozhatja?

– Lenyűgöző volt az információtörténelmi irányzat fejlődését követni az elmúlt tíz évben. Ami engem mint leginkább figyelemreméltó megérintett, az annak konstatálása, hogy a saját kutatásaik részeként az információval egyetemesen foglalkozó kutatók fokozatosan és egyre elmélyültebben tudatosíthatták az érzést: nincsenek egyedül, és megeremtődött az információnak széles körű historiográfiai talapzata.

Jómagam mindig éreztem és erősen kardoskodtam is a közleményeimben amellet, hogy amikor az információt történelmileg tárgyaljuk, egyáltalán nem segít, ha *túl pontosan* akarjuk definiálni a kulcsfogalmakat. Ezzel terminológiai és szintaxis-vitákba feledkez-nénk, ahelyett, hogy a kontextusokkal és a történelmi elemzéssel foglalkoznánk. Emiatt gondolom azt, hogy a leglátványosabb előrelépést azokon a területeken fogjuk tapasztalni, amelyek új kronológiákat, módszertanokat és elképzeléseket fejlesztenek ki azzal kapcsolatban, hogy a történelem során miként alakult az *információ megértése*. Ezek a kutatások sokkal izgalmasabb közjátékokhoz vezetnek a különböző diszciplínák között, mintha azzal múltatnánk az időt, hogy mit is értsünk „információ” alatt. Az információtörténelem gyönyörűsége (mint tulajdonképpen bármilyen más történetírás is) végső soron abban áll, hogy különböző dolgokat értünk „információ” alatt különböző kontextusokban, különböző társadalmakban és különböző korszakokban, s történésként az a feladatunk, hogy megjelenítsük és elemezzük azt, hogy mit jelentenek ezek a különbségek, és miért léteznek. Nos, ez teszi az információtörténelmet, amelyen dolgozunk, olyan izgalmassá és termékenyvé.

– Soha nem találkoztam az információtörténelem ennél elbűvölőbb megközelítésével. Hogyan látod, kik voltak az első ilyen értelemben vett információtörténészek?

---

* Az interjú Z. Karvalics László készítette 2012. március és július közti online levélváltás segítségével. Az interjú angol változata *The beauty of information history* címmel fog megjelenni.

– Minden kétséget kizárólag Alistair Black volt az egyik legelső tudós, aki az információtörténetet kutatási témává emelte.¹ Az 1990-es években és a 2000-es évek elején született munkáiban nagyon sokat tett azért, hogy bemutassa, az információ saját jogán is történeti kategória lehet. Más történészek – főleg Peter Burke, Daniel Headrick vagy Edward Higgs – munkáit inkább mi tartjuk számon információtörténelemként, hiszen adott történeti kontextusokban az információ-jelenség valamelyik arcára fókuszáltak. Ha fogalmi oldalról közelítünk, az információtörténelem nem létez(het)ett a kilencvenes évek előtt, merthogy valójában a kortárs információs társadalom születésére adott tudományos reakcióként formálódott ki – nagyon modern illusztrációjaként annak, hogyan határozza meg a Jelen azokat a módokat, ahogyan megértjük és feldolgozzuk a Múltat. Mindezt Alistair Black az elsők között észlelte és reflektálta.

– *Ebben az esetben hogyan kezeljük a historiográfiákban azokat a történészeket (Henri Berr, Harold Adams Innis, Hajnal István vagy akár Condorcet a 18. század végén), akik a történelem információs, kommunikációs, illetve tudás-aspektusaival foglalkoztak saját történetírásukban jóval 1990 előtt?*

– Hajnal István munkáját nem ismerem, de a dolgot az dönti el, hogy ki mit gondol arról, hogy mitől információtörténelem az információtörténelem. Visszatekintve könnyű tudósokat azonosítani, akik az információ-jelenség által megihletve dolgoztak (és a felsoroltak kétségkívül ilyenek), de az információ csak az elmúlt évtizedben vált explicit történeti kategóriává, ahogy a kutatásaimban és a könyveimben igazolom. Számomra annak felismerése teszi kortárs tudományos jelenséggé az információtörténelmet, hogy egy a társadalomban hosszú idő óta implicit módon jelenlévő dolgot tesz explicitté. Mások talán nem értenek velem egyet, de szerintem azért tudunk egyáltalán erről a nagyon termékeny kérdésről vitatkozni, mert az információ mostanra történeti fogalomká minősítettett.

– *És mit gondolsz, a „könyvtár- és információtörténelem” terminus mikor veszi el végre a könyvtár-előtagot?*

– Ha ez egyedül rajtam múlt volna, én azonnal eltüntettem volna a folyóiratunk címéből, amikor 2008–2009-ben átvettem a főszerkesztést, és bekerült a névbe az információtörténelem. Csakhogy az idő tájt a szerkesztőbizottság és a lap mögött álló *Library & Information History Group* mindenáron szeretne megtartani a könyvtári oldalt, ami az 1967-es alapítás óta jellegadó profilképző volt. Az elmúlt négy évben jól látszik a törekvés arra, hogy erősödjön az információtörténeti profil (elég, ha csak a 2012-es tematikus száma vagy a szerkesztői kommentárjaimra gondolok), de azért természetesen továbbra is nagy örömmel várom az analitikus könyvtártörténeti tanulmányokat. Az én megközelítemben a folyóirat alaphivatása az információtörténelem művelése, mert ha kölcsönösen tartalmaznak is egymásból elemeket, az információtörténelem és a könyvtártörténelem különböző dolgok.

– *Ha jól érzed, ugyanez a megfontolás munkált az *Information and Culture: A Journal of History* profilváltásánál, ahol szintén szerkesztő bizottsági tag vagy. Erős a rokon-*

---

¹ Alistair Black a könyvtártörténeti kutatások felől az információtörténelemhez eljutók kétségtelen vezéralakja a brit tudósok között. Könyv- és könyvtártörténeti monográfiái után számos tanulmányban értekezett az információtörténeti megközelítés időszerűségéről. Legjelentősebb könyve a Dave Muddimannal és Helen Planttel közösen írt *The Early Information Society* (Ashgate Pub Co., 2007.), amely a számítógép előtti időszak információmenedzsment gyakorlatát mutatja be a 19. századi Angliában.

ság annak felismerésében, hogy a könyvtáros (csak) egyike a sok-sok különféle információs specialistának, illetve a könyvtár maga csak egyike a számos intézményi információs csomópontnak a történelemben. Vagyis talán nem egyszerű átfedésről van itt szó, hanem arról, hogy a könyvtártörténelem valójában részhalmaza az információtörténelemnek, és így épp egy emancipációs csata zajlik?

– Egy másik nemzetközi folyóirat, mint az *Information and Culture: A Journal of History* belépése az információtörténelem népszerűsítésébe csakis pozitív lehet a terület elfogadottsága és ismertsége szempontjából. Az információtörténelem részhalmazaire vonatkozó megjegyzésemet elfogadom, de megismétlem, hogy óvatosnak kell lenniünk terminológiai és a szemantikai kérdésekkel, hogy az igazi, lényegbevágó problémákkal, a „big picture”-rel foglalkozhassunk. Nagyon sokat tanulhatunk a kapcsolódó területek kutatóitól – nemcsak a könyv- és könyvtártörténettől, hanem egy sor más történeti stúdiumtól. Ebben a pillanatban seregnyi olyan tudós, kutató és publikáció ostromolja a nyilvánosságot, amelyek anélkül művelik az információtörténelmet, hogy tudatosítanak magukban, hogy ezt teszik! A holisztikus megközelítés azzal teheti a legtöbbet, hogy folytatja, amit az elmúlt évtizedben elkezdett: minél több segítséget nyújt az információtörténelem konceptuális elfogadottságához (másképpen: minél nyilvánvalóbbá teszi, hogy az információ történeti vizsgálódás tárgya, amelynek saját historiográfiája van), annál több tudóst vonzhat más „részhalmazkodók”, területek vagy akár diszciplínák felől ilyen típusú kutatásokhoz. Úgy látom, értelmes fejlemények szinte nincsenek is a terminológiai területen, annál inkább a kontextuális elemzésekben, így aztán nem kétséges, hogy ezt célszerű erősíteni.

– *Mi a válaszod James W. Cortada nevezetes kérdésére (milyen más történelmi diskurzusokra kell információtörténelemként tekintenünk)? Ha az ő példája, az időgazdálkodás története újrainterpreálható ekképpen, mi a helyzet a könyvtörténelemmel, a távközlés történetével, az írás, a nyomtatás, az információtechnológia történetével? Hogyan látod a lehetséges reintegrációt? Békés szempontváltásokkal vagy konfliktusokkal és vitákkal terhelt?*

– A legtöbb dologgal, amit Jim mond, egyetértek, nagyon hasznos kommentárjai vannak. A legnagyobb különbség köztünk az, hogy ő jobban strukturált definíciós teret és keretrendszereket szeretne látni, mint amilyeneket én szükségesnek tartok. Ez részben az ő számítógépes háttéréből fakad, emiatt másként közelíti meg a dolgokat, mint én. Persze azért biztos vagyok abban, hogy mindketten egyetértünk abban, hogy ebben a területben hatalmas lehetőségek vannak, egészséges vitára készen. Az első kérdésre visszatérve: nem gondolom, hogy egyetérteneék azzal, hogy más történeti diskurzusokra információtörténelemként kellene tekintenünk. A különböző területek nem cserélhetők fel kölcsönösen, de nincs is erre szükség. Azt hiszem, Jim nem arra akart utalni a cikkében, hogy az időgazdálkodás történetét információtörténelemként gondoljuk újra, sokkal inkább talán arra, hogy mindenféle történet nyitva áll az új interpretációkra annak függvényében, ahogy a megváltozó világ megengedi az eltávolodást a tudomány korábbi megközelítéseitől. Más szavakkal és megismételve saját korábbi érveimet, az elmúlt néhány évtized és az „információs korszak” eljövetele látványosan bebizonyította, mennyire meghatározza a jelen azokat a módokat, ahogyan a múltat tanulmányozzuk. Az információ iránt a mindennapi életben felébredt érdeklődés dobja fel azokat a kérdéseket, amelyeket a múltra vonatkozóan felteszünk. Emiatt annyira meghatározó és időszerű az információtörténelem, és emiatt nyitott a reinterpretációra szinte minden más terület. Nehéz volna tehát azt erőltetni, amit a kérdé-

sed is sejtet, hogy más történeti irányok megváltoztatására vagy asszimilációjára volna igény.

– *A 19. század végén mint elő-információs társadalmi időszakon kívül milyen más korszakok, civilizációk válhatnak a jövő információ-történeti kutatásainak kiemelt célterületeivé?*

– Minden korszak, időszak vagy civilizáció vizsgálható információ-történeti nézőpontból. Ahogy az interjút követő tanulmányomban is szerepel, történetek már kísérletek a Római Birodalom vagy a kora-modern időszak ilyen irányú megközelítésére. Az információ-történelem – szemben az info-kommunikáció, az információs rendszerek, a könyv stb. történetével – nem szűkíthető le a technológiai formák történetére. Az információ-történelem, ahogyan én látom, újrafelfedezni és újraértelmezni enged bármely korszakot és bármely kultúrát, új kérdésekkel újfajta megvilágításba állítva azokat. Azért természetesen a 19. és néhány vonatkozásban a 18. század áll a legtöbb információs nézőpontú kutatás fókuszában, mint könnyű és magától értetődő kiindulópont. Ahogy a saját kutatásaimban igazoltam, a 19. század folyamán kezdődött az információ saját jogán való azonosítása és elkülönítése a társadalomban, ahelyett, hogy egy nagyobb egész absztrakt részeként érzékelték volna (legalábbis a nyugati világban). Komoly lehetőségek állnak emiatt a jövőbeli kutatások előtt, ám kívánatos korok és helyek kiválasztása helyett inkább a múlthoz való újfajta közelítés kezdődik, új kérdések felvetésével: ezt látjuk egy ideje kibontakozni. A következő lépés az lesz, hogy valamennyi történetet rávegyünk az információ tanulmányozására annak minden történelmi formájában, felébresztett tudatossággal.

– *Erősen egyetértetek, mégis nagyon komoly zavarokat látok magának az információ fogalmának a kezelésében. A hagyományos adat–információ–tudás modellek vagy a tudás kontextualizált információként való meghatározása teljességgel elégtelen a kognitív tartomány sokdimenziós voltának visszaadásához vagy a „neuropszichikus teljesség” visszatükrözéséhez, ahol is az információ állandó átalakulásban van, egyre bonyolultabb mentális struktúrákat építve. Milyen definíciós vagy terminológiai kihívásokat látsz egy általános társadalomtudományi információfogalom kialakításában (a számunkra használhatatlan Shannon–Weaver-féle matematikai–statisztikai információfogalom² ismételtetése helyett), hogy a történeti interpretációk standard és széles körben elfogadott jelentésekre épüljenek?*

– Az igaz, hogy mindig is nagy zűrzavar volt és van abban, ahogyan a különböző tudósok az információ fogalmát kezelik. Ez részben annak az eredménye, hogy olyannyira eltérő diszciplínák foglalkoznak vele. Egy informatikus vagy számítógéptudós, aki a saját tárgyát próbálja történetileg megragadni, másképp határozza meg az információ mibenlétét, mint mondjuk egy nyelvész, és hozzájuk képest aztán a történészeknek még inkább más a terminológiai apparátusa és fogalmi rendje. Az általam említett megközelítések egyike sem a történettudományon belül született, ezért roppant nehezen fordíthatók át információ-történelembe. E kevert hátország miatt a megértés közös keretrendszere megteremthetetlen. Úgy vélem, és ezt régóta képviselem a munkáimban, hogy a történetírás művelésekor (és itt most nem arra gondolok, hogy más akadémiai tudományterületeket rábírjunk, hogy igenis számoljanak az információval) terméketlen egyetlen definícióra törekedni, mert nemcsak a

---

² Az elmélet a hírközléstudomány matematikai alapjait teremti meg, Claude Shannon (1916–2001) Warren Weaverrel írt alapműve magyarul is megjelent 1986-ban (*A kommunikáció matematikai elmélete*, OMIKK, Budapest).

jelen tudósai között változik az információ jelentése, hanem a múlt különböző társadalmi és kulturái esetében is. Mint a történeti vizsgálódás sok más kategóriája esetén is, a jelentés kontextus-függően változik. Az én álláspontom az, hogy bízzuk minden egyes tudósra, hogy a maga történeti korszakával összefüggésben, annak keretein belül keressen és találjon definíciókat. Lesznek olyanok, akik az információgazdálkodásra helyezik majd a hangsúlyt, mások a változó nyelvi vagy frazeológiai kérdésekre, megint mások arra, hogyan működött társadalmi vagy politikai „valutaként” az információ. Ezek a kutakodásnak mind érvényes irányai, de óhatatlanul különbözni fognak a használt jelentések tekintetében, ahogy ez bármely más történetírói irány esetében is bekövetkezne. A történészek, mint mondjuk Vic Gatrell, aki a humort (ezt az ugyancsak absztrakt kategóriát) tanulmányozta korábbi társadalmakban,³ soha nem gondolta azt, hogy a humornak egy tökéletesen elfogadható, merev meghatározását kellene adnia a saját kutatásaihoz, hiszen az bizonyosan különbözne másokétól az ő kutatásai természeté miatt. A humorral ellentétben az információ esetében valójában sokkal kifejezettebb az igény egy „erős” definícióra. Ez szerintem részben a számítástechnikai előzmények és a Shannon-Weaver-féle koncepció tökéletes történeti alkalmazhatatlansága miatt van, de belejátszik az is, hogy az információ saját kortárs társadalmunknak is sarkalatos jelensége. A huszonegyedik században az információ összetett és sokarcú jelentéseket és alkalmazásokat hordoz, hogyan is lehetne elvárni, hogy egyetlen definíciót igyekezzünk erőltetni a múltra.

– Tudnál említeni olyan példákat, ahol az információtörténeti kutatások új eredményei árttak valamit „átfogó” történeti tudásunkat illetően? Hiszen ha vannak ilyenek, ezek remek argumentumok az információtörténeti megközelítés fontosságát illetően...

– Effajta paradigmaváltást annak megtörténte előtt nehéz előre jelezni, de azt hiszem, vannak már példák arra, hogy információtörténeti kutatások valamit megkérdőjeleztek a fennálló történeti kánont illetően. Mondanék néhányat. Itt vannak például Edward Higgsnek a személyes információs identitásról írott munkái,⁴ amelyek erős felülvizsgálatra készítetnek minket azzal kapcsolatban, hogy a preindusztriális világban a kapcsolatok és a kereskedelem a bizalmon és a kölcsönös elfogadáson alapult volna. Higgs nagyon meggyőzően érvel amellett, hogy az információs állam (*information state*) már az 1500-as évek elején létezett, és ezzel a tradicionális történetírásnak azt a tételét cáfolja, hogy az államok számára csak az iparosítás után vált meghatározóvá a személyes információ és identitás.

Egy másik példát Jacob Soll nagyszerű könyvében, a *The Information Master* címűben találunk, amelyben Jean-Baptiste Colbert szerepét vizsgálja XIV. Lajos udvarában.⁵ Soll összekapcsolja a Colbert-féle adminisztratív kormányzást és információgyűjtést a modern államszervezet kialakulásával, többek között Jon Agar, Anthony Giddens, Edward Higgs és Max Weber gondolataira reflektálva. Soll abban különbözik ezektől a szerzőktől, hogy ő nem az iparosított bürokráciához köti mindezt, hanem a felvilágosodás enciklopedista tradíciójából vezeti le. Evvel azt a szempontot viszi be a közgondolkodásba, hogy nem arról

³ Weller itt bizonyosan az alábbi könyvre gondol: *City of Laughter: Sex and Satire in Eighteenth-Century London*. London, 2007.

⁴ Lásd például: Higgs, Edward: *The Information State in England: The Central Collection of Information on Citizens Since 1500*. Palgrave Macmillan, 2004.; Higgs, E.: *Personal Identification as Information Flows in England, 1500–2000*. In: Weller, T. (ed.): *Information History in the Modern World: Histories of the Information Age*. Palgrave Macmillan, 2010. 13–30.

⁵ Soll, J.: *The Information Master: Jean-Baptiste Colbert's Secret State Intelligence System*. University of Michigan Press, 2009.

van szó, hogy a 17. századi Franciaországban *per se* az információs állam jött volna létre, hanem sokkal inkább arról, hogy a forradalom előtti abszolútizmus körülményei között a központosított információs rendszeren keresztül a francia politikai, gazdasági és társadalmi életet domináló Colbert-ben testet öltő információs „parancsnoki” szerep volt a maximum, ameddig el lehetett jutni. Az információs államot ebben az esetben sokkal inkább a monarchia és annak miniszterei testesítették meg, mintsem a Parlament vagy a bürokrácia hivatalnokai. Mekkora különbség ez a hagyományos interpretációhoz képest, hogy tudniillik az információs állami kontrolljának erősödése az alkotmányos kormányzás fejlődésének a hadviselés és a közjólét kihívásaira adott bürokratikus válaszaiból fakadt volna!

A korábbi nézőpontok megkérdőjelezésére magam is mutattam néhány példát az információnak a viktoriánus korszak társadalmában és kultúrájában játszott szerepével kapcsolatban. Arra a már korábban említett változásra, hogy tudniillik miképpen válik az információ fogalma saját jogon felismertté és fontossá a premodern előképek után, a népszerű társadalmi és kulturális színterek számos példát szolgáltatnak. Mi sem tükrözi ezt megfelelőbben, mint annak a feltárása, hogy olyan kortárs sajtótermékek, mint a *The Penny Magazine* vagy az *Illustrated London News* miként használták a saját oldalain. A tudás-terjesztői szerepen felül az információra jószágként (*commodity*) tekintettek, kereskedelmi/marketing eszközként, és tudatosan törekedtek a tudás megőrzésére és az ismeretterjesztésre.⁶ Mindez új perspektívákat nyit annak megértéséhez, hogyan épültek fel a tudásfolyamatok „alulról”, a szokásos megközelítés ellentétéként, ami leggyakrabban a nagyméretű technológiákra és az információs szervezés kormányzati és üzleti feldolgozó, megfigyelő rendszereire, illetve az irodai bürokráciára érzékeny.

A viktoriánus világ információhoz való viszonyát vizsgáló szociokulturális kutatások abba az irányba is elvezettek, amit ma előszeretettel hívunk információpolitikának (*information policy*) – látványosan demonstrálva, hogy az információtörténetek miként tudnak hozzájárulni kortárs politikai diskurzusokhoz.⁷

Az információpolitika terminológiája egészen újkeletű, de az emberi tudás menedzsmentjének, irányításának (kontrolljának) vagy feldolgozási módjainak tárgyalása számtalan előzményre tekinthet vissza. A 19. század folyamán, ahogy sikerült kimutatnom, az információpolitika informális, rugalmas és a társadalmi felhajtóerőkre nyitott maradt: a viktoriánus Angliában a társadalom informálta a politikát, ellentétben mindazzal, ahogyan napjainkban leginkább történik. Mind tisztábban látjuk, hogy a modern technológia vívmányai és a központilag kijelölt irányelvek eltérítenek az információpolitika valódi igényeitől, és erősen hozzájárulnak az állam által nyilvántartott személyes információk félrekezeléséhez (*mis-management*) vagy akár súlyos adatvesztéshez (*crucial loss*). A tizenkilencedik századi információs fordulatra vonatkozó kutatásaim azt látszanak bizonyítani, hogy a társadalmi és kulturális igények következetes napi érintkezéseken alapuló áramlásaiból következő autentikus politikai válaszok messzemenően jobb *drivere*k, mint az előre legyártott kormányzati vagy intézményi kívánságlisták, amelyekre a kortárs nyugati gyakorlatok épülnek.

⁶ Weller, T.: *The Victorians and Information: A Social and Cultural History*. VDM Verlag, 2009.; Weller, T.: *Preserving Knowledge Through Popular Victorian Periodicals: An Examination of The Penny Magazine and the Illustrated London News, 1842–1843*. *Library History*, vol. 24 (2008) No. 3, 200–208.

⁷ Weller, T.: *The Victorian Information Age: Nineteenth Century Answers to Today's Information Policy Questions? History & Policy* (2010. June), online: <http://www.historyandpolicy.org/papers/policy-paper-104.html>

E néhány példa talán érzékelteti, milyen kihívásokat jelenthet az információttörténeti kutatás a múlt elfogadott megértési sémái számára, és miként kínál új perspektívákat a jelenben. A felsoroltakon túl számos hasonló létezik még, és minél jobban fejlődik az információttörténeti irányzat, annál több törekszik majd a szemünk elé belőlük.

– Hogyan tudják az információttörténészek inspirálni vagy érzékennyé tenni a kollégáikat, hogy forduljanak saját témáik információs vonatkozásai felé?

– Az a tapasztalatom, hogy a pályatársak értelmes diskurzusokba való bevonásának a legnagyobb akadálya a szakadatlan terminológiai csatározás, amelyről már annyit beszéltem. A következtelen definíciós viták eltüntetik magát a Múltat a kutatók elől. Ha azt akarjuk, hogy ráébredjenek az információs vonatkozások fontosságára saját kutatási témaikon belül, arra kell alkalmassá tennünk őket, hogy az információttörténelemben ne egy szűk osztályozási sáncháborút lássanak, hanem kiterjedt és konceptuálisan felépített területként tekintsenek rá. Sokszorosán bebizonyosodott már, hogy a történeti megközelítés legalább annyira hivatott saját társadalmunk és értékeink felfedezésére, mint a múlt megértésére. Információkutatóként leginkább hatékony hozzájárulásunk mindehhez az lehet, ha az „információ jelentésének egyetlen definícióját” kergető álláspont helyett kiszélesítjük a vizsgálati kereteket, megfelelő historiográfiát építünk fel, és kézközbe hozva felvillantjuk azoknak a dolgoknak a sokaságát, amit az információ jelentett az elmúlt társadalmak, kultúrák és civilizációk számára. Minél több valódi üzenettel, jelentéssel bíró, tartalmas, érdekes, megfelelően beágyazott és analitikus eredmény születik az információ változó szerepéről és megjelenési formáiról, annál többen ébredhetnek rá, hogy az információttörténelem életerős és dinamikus szerepet játszhat a 21. század történeti diskurzusában.